

POR UN MONTE CASTROVE LIBRE DE EÓLICOS

Por Cosme Damián Romay Cousido

O espazo natural

Imponente, o monte Castrove érguese ata os 613 metros de altura xusto ao norte da ría de Pontevedra, a cabalo dos concellos de Meis, Barro, Pontevedra e Poio (latitude: 42,4801; lonxitude: -8,6999; Figuras 1 e 4-8). Esta mole granítica, de perfís relativamente suaves e orientación suroeste-nordeste, acollía ata hai uns poucos séculos amplas extensións de uces (*Ericaceae*) e toxos (*Ulex* spp.), pastoreadas extensivamente, que se aclaraban formando pradarias na zona máis alta. Existían daquela cultivos de cereais e vides nalgúns recunchos súas abas. As masas arbóreas, reducidas naquel pasado non tan remoto, estaban compostas por carballos albares (*Quercus robur*), castiñeiros (*Castanea sativa*) e, preto dos regatos que nacen no alto do Castrove, por salgueiros cincentos (*Salix atrocinerea*) e amieiros (*Alnus glutinosa*). Xa no século XIX, popularizáronse as plantacións de piñeiros marítimos (*Pinus pinaster* var. *maritima*), que se verían acompañadas (ou substituídas) nos séculos XX e XXI por eucaliptos azuis (*Eucalyptus globulus*), recluindo a vexetación nativa a pequenos parches, que, así e todo, resultaron valiosos desde o punto de vista ecolóxico.

Un presente con pequenos tesouros

A pesar da paulatina degradación de boa parte do macizo montañoso do Castrove por causa das plantacións forestais (pero tamén pola apertura de pistas, tendidos eléctricos, repetidores, construcións e mesmo por un campo de golf), este espazo natural segue atesourando hábitats naturais, seis de interese comunitaria (Táboa 1), ademais dunha fauna e flora diversa (Táboa 2). En concreto, considerando o monte Castrove e a súa contorna (delimitada polo litoral, os trazados da autoestrada AP-9 e da autovía AG-41 e os límites occidentais dos municipios de Poio e Meis; Figura 2), inventariáronse ata finais de 2025 no nodo global de biodiversidade nada menos que 1205 especies, das cales 172 están protexidas (considerando a normativa española, directivas europeas e/ou convenios internacionais). Cómpre subliñar tamén a presenza neste ámbito dalgunhas especies ameazadas a nivel galego

e/ou español (Táboa 3). Estes atractivos naturais fan do monte Castrove un lugar ideal para o paseo e a observación da natureza, co engadido de ter unha das mellores vistas das Rías Baixas -un reclamo turístico!-.

A desgraza

A resolución do 27 de maio de 2024, da Dirección Territorial de Pontevedra da Consellería de Economía e Industria, supón un antes e un despois para a conservación da paisaxe e dos valores naturais do Castrove e do conxunto das Rías Baixas. Por vía deste documento, someten a información pública o estudo de impacto ambiental e as solicitudes de autorización administrativa previa e de construción das instalacións do parque eólico Castrove [Ref. 1]. Noutras palabras, queren chantar uns aeroxeradores xigantescos no corazón das Rías Baixas, estragando a paisaxe dunha das áreas turísticas máis relevantes de Galicia e destruíndo un dos puntos de maior interese para a biodiversidade da zona.

Un modelo cuestionado

Se ben a enerxía eólica é unha das denominadas “renovables”, a instalación de grandes parques eólicos no cumio de montes ecoloxicamente sensibles ou en mar aberto é unha estratexia máis que cuestionada pola cidadanía galega. En Galicia hai máis de 4.000 aeroxeradores en funcionamento, sobre un territorio de menos de 30.000 km². Polo momento, non hai “muíños” eólicos no mar, pero si plans para instalalos. Ademais do impacto visual -desnaturalizando e banalizando a paisaxe-, hai unha degradación ambiental asociada aos eólicos: ábreanse pistas ata os cumios que seccionan hábitats de interese e alteran o fluxo hidrolóxico. As liñas de evacuación impactan visualmente e ocasionan a colisión de aves grandes, en especial en días con mala visibilidade. O xiro das aspas, ademais de facer ruído, provoca un capelexo constante en determinados momentos do día (isto é, interrupcións rítmicas da luz do sol). E, por último, moitas aves e morcegos son vítimas do choque coas aspas dos aeroxeradores, con estimas de mortalidade preocupantes [Ref. 2, 3].

Figura 1. Vista do monte Castrove desde o leste (Santo Antoniño, Perdecanaí, Barro) (X. Rodríguez Pomares).

Un estudo de impacto ambiental insuficiente

Estudando a fondo o estudo de impacto ambiental vinculado á resolución do 27 de maio de 2024, anótanse unha serie de carencias do mesmo. Por exemplo, nese estudo non hai información suficiente sobre varios grupos taxonómicos considerados nos catálogos español e galego de especies ameazadas [Ref. 4, 5], como tampouco da Listaxe de Especies Silvestres en Réxime de Protección Especial [Ref. 5], obviando a presenza, por exemplo, de moluscos ameazados e/ou protexidos. A metodoloxía do traballo de campo é moi mellorable: faltan visitas despois do crepúsculo enfocadas á detección daquela fauna nocturna máis discreta (mamíferos, aves nocturnas, moluscos, algúns insectos, etc.). Ademais, bótanse en falta máis visitas ao longo do ciclo anual (non só unha ao mes) e durante máis anos. A revisión bibliográfica do estudo de impacto ambiental obvia bases de datos públicas de fauna e flora onde existen multitude de rexistros de especies (en especial GBIF.org, o nodo global de datos de biodiversidade [Ref. 6]). Tampouco existe unha verdadeira análise do impacto do futuro parque eólico do Castrove e de todas as súas infraestruturas asociadas sobre aqueles grupos de especies que non sexan aves ou quirópteros.

Agradecementos

A Xaquín R. Pomares (Colectivo Ecoloxista do Salnés) e a Gustavo Ferreiro (SEO/Pontevedra, CES) pola amable cesión das fotografías de paisaxes. A Marta Lois (CES), Antonio Fontoira e Pablo Sanmartín pola axuda.

Referencias bibliográficas:

[Ref. 1] *Diario Oficial de Galicia*, 109 (6 de xuño de 2024): 34545. [Ref. 2] Farfán, M. A.; Vargas, J. M.; Duarte, J. & Real, R. (2009). What is the impact of wind farms on birds? A case study in southern Spain. *Biodiversity Conservation*, 18: 3743–3758. URL: <https://doi.org/10.1007/s10531-009-9677-4> (con acceso: 31.12.2025). [Ref. 3] Sánchez-Navarro, S.; Gálvez-Ruiz, D.; Rydell, J. & Ibáñez, C. (2023). High Bat Fatality Rates Estimated at Wind Farms in Southern Spain. *Acta Chiropterologica*, 25 (1): 125-134. URL: <https://doi.org/10.3161/15081109ACC2023.25.1.007> (con acceso: 31.12.2025). [Ref. 4] Decreto 88/2007 do 19 de abril, polo que se regula o Catálogo galego de especies ameazadas. [Ref. 5] Real Decreto 139/2011, de 4 de febreiro, para o desenvolvemento da Listaxe de Especies Silvestres en Réxime de Protección Especial e do Catálogo Español de Especies Ameazadas. [Ref. 6] GBIF.org. (2025). *Global Biodiversity Information Facility*. URL: <https://www.gbif.org/> (con acceso: 31.12.2025). [Ref. 7] Directiva 92/43/CEE do Consello, de 21 de maio de 1992, relativa á conservación dos hábitats naturais e da fauna e flora silvestres (“Directiva de Hábitats”). [Ref. 8] Directiva 2009/147/CE do Parlamento Europeo e do Consello, de 30 de novembro de 2009, relativa á conservación das aves silvestres (“Directiva de Aves”). [Ref. 9] Convención sobre a Conservación das Especies Migratorias de Animais Silvestres, coñecido como Convenio de Bonn, de 23 de xuño de 1979. [Ref. 10] Convenio sobre a conservación da vida salvaxe e hábitats naturais europeos, denominado Convenio de Berna, de 19 de setembro de 1979. [Ref. 11] González, M.; Cerradillo, S.; Penas, X. M.; Romay, C. D. (coords.); Álvarez-Balbuena, F.; Fernández, F.; González, S. J.; Jiménez, M.; López, R.; Sánchez, M. D.; Santamarina, A. & Taboada, J. (2024). *Os nomes galegos das aves de Galicia e de España*. Real Academia Galega. URL: doi.org/10.32766/rag.442 (con acceso: 31.12.2025). [Ref. 12] A Chave (2025). *Recursos léxicos da Chave*. A Chave. URL: <https://achave.gal/#recursos> (con acceso: 31.12.2025).

Os microhábitats específicos das especies catalogadas como ameazadas e/ou protexidas non están descritos, cando resulta fundamental para poder suxerir medidas correctoras efectivas. Por último, o informe de efectos acumulativos e sinérxicos do estudo de impacto ambiental non fai alusión aos impactos que a ampliación e creación de estradas de 6 m de ancho, gabias de cableado, subestación eléctrica e quilómetros de liñas de alta tensión, entre outras, terían sobre hábitats, especies ameazadas e/ou protexidas e sobre servizos ecosistémicos (de regulación, de subministro, culturais e de apoio) que brinda gratis o monte Castrove.

Conclusión

En síntese, estamos ante un proxecto desastroso para a paisaxe das Rías Baixas, nocivo para os hábitats naturais do monte Castrove e potencialmente letal para a fauna e flora catalogada como ameazada e/ou protexida presente na propia serra e na súa contorna inmediata. A creación dunha figura de protección (Espazo Natural de Interese Local, por exemplo) para o Castrove sería unha medida efectiva para blindar estes cumios fronte á especulación eólica. Está da man da cidadanía facelo posible.

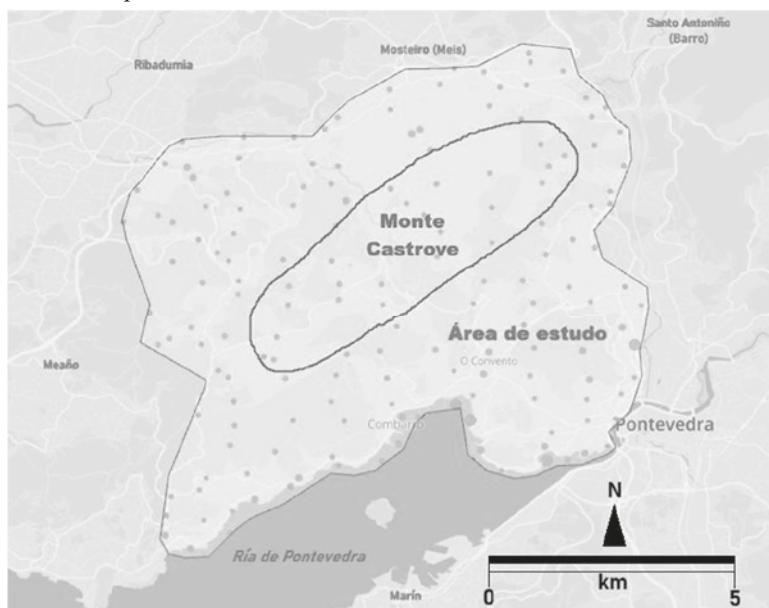

Figura 2. Localización do monte Castrove e área de estudo considerada.

Código	Nome	Evolución
4020*	Queirogais húmidos atlánticos de <i>Erica ciliaris</i> e <i>Erica tetralix</i>	-
4030	Queirogais secos europeos	-
8220	Pendientes rochosas silíceas con vexetación casmofítica	=
8230	Rochedos silíceos con vexetación pioneira	=
91E0*	Bosques aluviais de <i>Alnus glutinosa</i> e <i>Fraxinus excelsior</i>	-
9230	Carballeiras galaico-portuguesas con <i>Quercus robur</i> e <i>Quercus pyrenaica</i>	-

Táboa 1. Hábitats de interese comunitario [Ref. 7] presentes no Monte Castrove e na súa contorna. *: hábitats de conservación prioritaria. Evolución: tendencia en cobertura de cada hábitat no último medio século: -: regresión. = estable. +: aumento.

Reino	Filo	Clase	TOTAL	PROT.		
Animais	786	Artrópodos	490	Arañas e opilións (Arácnidos)	20	0
				Colémbolos	3	0
				Insectos	447	4
				Isópodos e similares (Malacostráceos)	17	0
				Outros artrópodos	3	0
		Cordados	256	Anfibios	9	7
			Aves	197	145	
			Mamíferos	16	3	
			(Réptiles)	11	5	
			(Peixes)	21	3	
	Moluscos	31	Ascidiacea	2	0	
		Outros grupos animais	9	9	0	
Algas	4	Ocrófitos (Ochrophyta)	4	4	0	
Fungos e líques	39	Fungos con ascos (Ascomycetes)	6	Liques (Lecanoromycetes)	3	0
				Outros ascomycetes	3	0
		Fungos con basidios (Basidiomycetes)	33		33	0
Plantas	376	Plantas vasculares	366	Anxiospermas monocotiledóneas (Liliopsida)	62	4
				Anxiospermas dicotiledóneas (Magnoliopsida)	283	0
				Ximnospermas (Pinopsida)	3	0
				Fieitos (Polypodiopsida)	18	1
				Plantas non vasculares	10	Brións (Bryophyta)
		Hepáticas (Marchantiophyta)	2	0		
		Clorófitos (Chlorophyta)	2	0		
TOTAL				1205	172	

Táboa 2. Visión global da biodiversidade de especies presentes no monte Castrove e a súa contorna (ver texto), segundo os datos do nodo global de biodiversidade (GBIF.org) [Ref. 6]. Analízanse os niveis taxonómicos de Reino, Filo e Clase, fornecendo o total de especies para cada un deles. Prot: número de especies protexidas para cada grupo, incluíndo as protexidas por normativa galega [Ref. 4], española [Ref. 5], por directivas europeas [Ref. 7, 8] e por convenios internacionais [Ref. 9, 10].

Grupo	Nome galego	Nome científico	Categoría (fonte)	Evol.
Plantas	Fento guanche	<i>Dryopteris guanchica</i>	Vulnerable (CGEA)	=?
Moluscos	Lesma manchada (Figura 3)	<i>Geomalacus maculosus</i>	Vulnerable (CGEA)	=?
Insectos	Esmeralda de Curtis	<i>Oxygastra curtisii</i>	Vulnerable (CGEA, CEEA)	-?
Peixes	Espiñento ibérico	<i>Gasterosteus gymnurus</i>	Vulnerable (CGEA)	-
Anfibios	Ra ibérica	<i>Rana iberica</i>	Vulnerable (CGEA)	-
Anfibios	Salamántiga galega	<i>Chioglossa lusitanica</i>	Vulnerable (CGEA, CEEA)	-
Mamíferos	Morcego de ferradura pequeno	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	Vulnerable (CGEA, CEEA)	=
Aves	Gatafornela	<i>Circus cyaneus</i>	Vulnerable (CGEA)	-
Aves	Tartaraña cinsenta	<i>Circus pygargus</i>	Vulnerable (CGEA, CEEA)	-
Especies do litoral cercano:				
Aves	Paíño europeo	<i>Hydrobates pelagicus</i>	Vulnerable (CGEA)	=?
Aves	Corvo mariño cristado	<i>Gulosus aristotelis</i>	Vulnerable (CGEA, CEEA)	=
Aves	Aguia pescadora	<i>Pandion haliaetus</i>	Vulnerable (CGEA, CEEA)	+
Aves	Mazarico real	<i>Numenius arquata</i>	En Perigo de Extinción (CEEA)	-
Aves	Gaivina negra	<i>Chlidonias niger</i>	En Perigo de Extinción (CEEA)	-

Táboa 3. Especies catalogadas como ameazadas en Galicia e/ou en España citadas no monte Castrove ou na súa contorna inmediata (ver texto). Póñense aparte as citas só no litoral próximo. Claves: CGEA: Catálogo Galego de Especies Ameazadas. CEEA: Catálogo Español de Especies Ameazadas. Inicialmente, non se listan *Scolopax rusticola*, *Gallinago gallinago* e *Vanellus vanellus*, rexistradas na zona sen evidencias de reprodución (no CGEA só se consideran ameazadas as poboacións nidificantes). *Numenius arquata* está nesta situación pero figura como “En Perigo” para Galicia segundo o CEEA. Evol: evolución poboacional no último medio século: -: regresión. = estable. +: aumento. Para nomenclatura en galego, ver as Ref. 11, 12.

Figura 3. Lesma manchada (*Geomalacus maculosus*), molusco terrestre ameazado (“Vulnerable” en Galicia) e presente na contorna do monte Castrove (C. D. Romay Cousido).

Figura 4. Vista da ría de Pontevedra desde o monte Castrove, isto é, mirando cara ao sur (G. Ferreiro Martínez).

Figura 5. Vista do val do Salnés desde o monte Castrove (G. Ferreiro Martínez).

Figura 6. Vista do monte Castrove desde a ladeira oeste, neste caso desde Padrenda, Meaño (X. Rodríguez Pomares).

Figura 7. Pastoreo extensivo no monte Castrove (G. Ferreiro Martínez).

Figura 8. Alto do monte Castrove (G. Ferreiro Martínez).